

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 6 juni 2009

Utskriftsvänlig pdf-fil

[Läs mer om norsk idrott, idrottspolitik och idrottsforskning på idrottsforum.org](#)

Idrottens historia kan skrivas på många sätt, till exempel internationellt, nationellt, regionalt, lokalt; med ett i huvudsak teoretiskt perspektiv eller deskriptivt; översiktligt eller i detalj; idrott generellt eller enstaka grenar; långt eller kort tidsperspektiv. Och det finns gott om historieböcker att placera in i var och en av alla dessa olika kategorier, och alla perspektiven behövs för att få fram en heltäckande bild av idrottens historia. Kartläggningen och analysen av den norska idrottshistorien har helt nyligen berikats med två nya pusselbitar, två helt nya verk. I slutet av förra året utkom dels Rune Slagstads (*Sporten*): *En idéhistorisk studie*, dels Matti Goksøyr *Historien om norsk idrett* (Abstrakt Forlag). Goksøyr bok, som har en tydligare läroboksprofil – och som har ett format som en lärobok – recenserar här av Susanna Hedenborg, själv historiker av facket, om än med ekonomisk inriktning. Vår recensent väljer att problematisera perspektiv och framhålla övergripande tankegångar snarare än att detaljredovisa och -granska själva historiken, och hon applåderar somt och saknar annat. I slutändan, dock, bedöms detta vara en bok av pan-nordiskt intresse och nytta.

Norsk idrott under tusen år

Susanna Hedenborg

Institutionen för idrottsvetenskap. Malmö högskola

*Matti Goksøyr***Historien om norsk idrett**

188 sidor, hft., ill.

Oslo: Abstrakt Forlag 2008

ISBN 978-82-7935-245-7

Boken *Historien om norsk idrett* ger en översiktlig bild av norsk idrottshistoria under de senaste 1000 åren, med tyngdpunkt på 1900-talet. Det är en lärobok eller en bok för den så kallade historieintresserade allmänheten snarare än en bok där nya teser och nytt historisk källmaterial presenteras. Det gör den inte mindre intressant, eftersom författaren, Matti Goksøyr, till skillnad från många andra läroboksförfattare på ett förtjänstfullt sätt visar att män som grupp har haft företräde till idrotten, problematiserar kvinnors och barns idrottande, skildrar handikappidrottens framväxt samt diskuterar den gängse bilden av att idrottens globalisering skulle vara ett helt nytt fenomen. Det är även bra att författaren lyfter fram landsbygdsbons och stadsbons olika idrottsliga förutsättningar.

Boken är kronologiskt upplagd och innehåller fem huvudavsnitt: 1000–1850: Begynnelsen; 1850–1910: En ny tid; 1910–1940: Idretten blir folkelig; 1940–1895: Idrettet blir samfunnsak; 1985–2007: Den nye idretten: Enda en revolusjon? Jag kommer här inte att gå in och redovisa de olika avsnittens innehåll, men vill ändå nämna att författaren löpande diskuterar grundläggande frågor om vad som räknats som idrott i olika tider, vilka olika former idrotten har haft, för vem idrotten varit viktig och hur idrotten förändrats i takt med större samhällsförändringar som industrialisering och globalisering.

Att idrotter på snö, is och vatten är och har varit viktiga i Norge står klart. Det gör dessa idrotter intressanta att följa över tid. Hur har deras form och innehåll bevarats och förändrats? Skidåkningens betydelse finns dokumenterad

långt tillbaka i tiden, men även om här råder en stark kontinuitet är det också intressant att konstatera att tävlingsformerna förändrats från att en idrottsman skulle behärska utförsåkning lika bra som längdåkning och skidhopp till en ökande grad av specialisering. I detta sammanhang är det förstås viktigt att påpeka att skidandet självklart hade en stark folklig förankring i det att det var på skidor människor kunde ta sig fram under vintermånaderna. Samtidigt hörde specialisering och tävlingsidrott snarare samman med den framväxande borgligheten än med den folkliga idrotten. Ett annat spår i relation till skidåkningen är dess koppling till norsk nationalism, vilken Goksøyr diskuterar. Han visar att även skridskoåkning var utbredd och att denna fysiska aktivitet fick sitt genombrott som fritidsaktivitet innan skidåkningen, inte minst i städerna. Roddens och seglingens betydelse skildras också, inte minst i relation till en nyttodiskurs. Att geografi och klimat har betydelse för idrotten är klart. Ändå är detta ett tema som inte diskuterats i någon större utsträckning inom idrottsvetenskapen. Inte heller här. Kanske är det ett tema som kommer att växa i betydelse i takt med klimatkussionerna? Vad händer med idrotter som är beroende av snö och is när klimatet förändras och vad händer med deras nationella förankring? Blir de historiskt legitimerade eller kommer nationalismen istället att kopplas till andra idrotter?

Den norska idrottens politiska historia är intressant. Idrottsstrejken under andra världskriget är ett tydligt exempel på att idrott och politik hör nära samman – ett exempel som skulle kunna ha använts i den svenska diskussionen om tennismatchen i Malmö. Den är också ett exempel på att den svenska neutralitetspolitiken, precis som i fallet med transittrafiken av tyska soldater och krigsmateriel, måste nagelfaras. Vidare skildras arbetaridrottens utveckling och betydelse för både kvinnors idrottande och massidrottens framväxt på ett spännande sätt. Slutligen framkommer att den norska idrotten, liksom den svenska, på olika sätt har fått tillgång till stadsmedel (till exempel genom spelpengar) under 1900-talet.

I boken finns flera bra tabbläer som beskriver idrottens historia i relation till organisationerna, politiken, tidskrifter, medlemsantal ur vilka läsaren kan hämta många spännande uppgifter. Bildmaterialet är också bra – även om man som alltid i läroböcker kunde önska att fler bilder föreställde kvinnor (samtidigt är det viktigt att notera att det i boken förekommer kvinnor på cirka en fjärdedel av bilderna, vilket är en stor andel i jämförelse med många andra läroböcker).

Så finns det då inget att invända mot boken? Nja, jag tycker att *Historien om norsk idrett* är en bra lärobok, men som de flesta läroböcker lider den av att inte presentera några tydliga teser eller tankar om kontinuitet eller förändring över tid. Och kanske är detta inte heller möjligt när man vill lyfta fram en komplex historisk utveckling. I första kapitlet, "Tider og opplevelser: Idrett og historie", ställs dock viktiga frågor om möjligheten att skriva idrottshistoria mer generellt. Dessa är värda att lyfta fram och diskutera med studenter eller med kollegor. En sådan handlar om det dåliga källäget i äldre tider, vilket ställs mot urvalsproblematik och överflödet av (media-)källor idag. Frågor om vems idrottande som dokumenteras är också intressant. Vet vi egentligen om kvinnor och barn idrottade i mindre utsträckning än män eller är deras fysiska aktiviteter bara sämre bevarade i källorna? Problem med källmaterial och osynliga grupper är desamma inom all historisk forskning, men det som tillkommer när det gäller idrottens historia är att vi, på grund av att idrott har varit ett vitt begrepp, idag kan ha svårt att känna igen dåtidens idrotter. I litteratur om idrottens historia brukar detta påpekas och så även här och exempel ges från hyllningskväden till kung Harald Hardråde (som räknas som en av de sista vikingakonungarna, och som miste livet i slaget i Stamford Bridge 1066) vilken sägs ha behärskat åtta idrotter, bland annat diktning och kappdrickning.

” *...exempel ges från hyllningskväden till kung Harald Hardråde (som räknas som en av de sista vikingakonungarna, och som miste livet i slaget i Stamford Bridge 1066) vilken sägs ha behärskat åtta idrotter, bland annat diktning och kappdrickning.*

Ett annat problem (eller en annan utmaning) som Goksøyr lyfter fram är idrottens kroppsliga karaktär – hur kan man fånga denna i skriftliga dokument? Det gäller förvisso inte bara idrotten – hur kan man till exempel skriva om matlagningens, konstens eller musikens historia utan att komma in på det kroppsliga? Sinnesupplevelsen låter sig svårigen fångas och därför är det roligt att Goksøyr vågar ställa grundläggande frågor om vad det är att vara mänskliga. Människor "förr" hade "hjerne, hjerte, beinbygning, muskler og sener som oss. Mennesker som ikke hørte til samfunnets Överste lag, ser ut til å ha vært i stand til åslite, og de ser ut til åha måttet tåle mye av smerte og slit, kanskje mer enn mennesker i dagens moderne kultur /?/ setter som 'akseptabel smertegrense'. Men løp de like fort som oss?" (s 10). Dessvärre lämnas denna mycket intressanta fråga därhän i boken och jag hoppas att Goksøyr återkommer till den på annan plats. En idrottshistoria om smärta, rädsla, glädje och träningsvärk vore spännande att läsa och en utmaning att skriva. Fast egentligen gör jag boken orättvisa genom denna diskussion – innehållet är spännande nog utan dessa mer teoretiska frågor. Att författaren lyfter fram dem är nog och borde, tillsammans med bokens mer empiriska innehåll om norsk idrottshistoria, göra detta till en lärobok som kan användas i idrottsvetenskaplig undervisning i hela Norden.

 Köp boken från [Adlibris.se](https://adlibris.se)

 Kjøp boken fra [Capris.no](https://capris.no)

 Køb bogen fra [Adlibris.dk](https://adlibris.dk)

 Buy this book from [Amazon.co.uk](https://amazon.co.uk)

 Buy this book from [Amazon.com](https://amazon.com)